

Učinci promjena tečajeva stranih valuta pri vrednovanju financijske imovine

U članku se prikazuje vrednovanje učinaka promjene tečaja stranih valuta nastalih na stavkama financijske imovine i način njihovog računovodstvenog evidentiranja te objavljivanja, ovisno o kategoriji financijske imovine.

Kristina Toth, dipl. oec.*, Zagreb

U našim svakodnevnim poslovanjima često nailazimo na poslovne promjene koje su izražene u stranoj valuti. Njih je potrebno početno evidentirati i denominirati u valutu vrednovanja odnosno objavljivanja, a u slučaju financijske imovine, nerijetko i naknadno vrednovati te prikazati **tečajne razlike** proizašle iz promjene tečaja u odnosu na početno priznavanje u stranoj valuti.

Međunarodni standardi financijskog izvještavanja¹ koji definiraju kako mjeriti učinke promjena tečaja stranih valuta te kako ih vrednovati, ovisno o tome u kojoj kategoriji je pojedina financijska imovina razvrstana, jesu: MRS 21 – *Učinci promjene tečaja stranih valuta* i MRS 39 – *Financijski instrumenti: priznavanje i mjerenje*. Objavljivanje navedenih promjena te prezentiranje analize osjetljivosti od valutnog rizika definirano je MSFI-om 7 – *Financijski instrumenti: objavljivanje*.

Unutar Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja² ne postoji poseban standard koji definira navedenu problematiku, međutim ona se provlači kroz HSFI 2 – *Konsolidirani financijski izvještaji*, HSFI 9 – *Financijska imovina*, HSFI 11 – *Potraživanja*, HSFI 15 – *Prihodi* te HSFI 16 – *Rashodi*. S obzirom na usuglašenost HSFI-a s MSFI-ima, u nastavku izlaganja referirat ćemo se na odredbe MSFI-a.

* Kristina Toth, dipl. oec., ovl. interni revizor, Dodana vrijednost za računovodstveno-knjigovodstvene usluge i poslovno savjetovanje, Zagreb

¹ Nar. nov., br. 136/09 – 27/10; u nastavku: MSFI/MRS

² Nar. nov., br. 30/08 i 4/09; u nastavku: HSFI

MSFI i HSFI razvrstavaju **financijsku imovinu** u četiri kategorije³:

- financijska imovina po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak,
- ulaganja koja se drže do dospjeća,
- zajmovi i potraživanja,
- financijska imovina raspoloživa za prodaju.

Financijska imovina po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak je ona koja udovoljava jednom od sljedećih uvjeta:

- a) klasificirana je kao imovina namijenjena trgovanju,
- b) prilikom početnog priznavanja poduzetnik ju je svrstao u ovu skupinu.

Svaka financijska imovina može se prilikom početnog priznavanja odrediti u ovu skupinu, osim ulaganja u vlasničke instrumente čija cijena ne kotira na aktivnom tržištu. Podrazumijeva se da ako društvo klasificira određenu vrstu financijske imovine kao financijsku imovinu namijenjenu trgovanju, da će spomenutom imovinom često trgovati i na taj način pokušati realizirati dobit kroz kratkoročne fluktuacije cijena.

Zajmovi i potraživanja su nederivativna financijska imovina s fiksnim ili odredivim plaćanjima koja ne kotiraju na aktivnom tržištu. Primjer financijske imovine klasificirane u kategoriju zajmovi i potraživanja su potraživanja od kupaca, dani zajmovi koje je krenulo društvo te ulaganja u vrijednosne papire s fik-

³ Više o klasifikaciji i mjerenju financijskih instrumenata vidjeti u članku: Kristina Toth, *Financijski instrumenti – priznavanje i mjerenje*, FiP 5/09.

sni ili utvrdivim plaćanjima i fiksnim dospijecima poput obveznica, trezorskih i komercijalnih zapisa i sl.

Financijska imovina koja se drži do dospijeca je nederivativna financijska imovina s fiksnim ili utvrdivim iznosom plaćanja i fiksnim dospijecom za koju poduzetnik ima pozitivnu namjeru i mogućnost držati je do dospijeca osim ulaganja koja udovoljavaju definiciji zajmova.

Financijska imovina raspoloživa za prodaju je sva ostala nederivativna financijska imovina. Primjer financijske imovine raspoložive za prodaju je ulaganje u dionice čija cijena ne kotira na burzi ili ulaganje u dionice koje je rukovodstvo društva odlučilo držati u imovini društva do trenutka koji je, prema njihovoj procjeni, povoljan za realizaciju prihoda od ulaganja. Sredstva klasificirana kao financijska imovina raspoloživa za prodaju ne smatraju se likvidnim sredstvima potrebnim za pokrivanje tekućih obveza društva.

1. Početno priznavanje financijske imovine u stranoj valuti

Transakcija u stranoj valuti je transakcija koja je denominirana ili zahtijeva podmirenje u stranoj valuti, uključujući transakcije koje nastaju kada društvo:

- kupuje ili prodaje financijsku imovinu čija je cijena denominirana u stranoj valuti,
- uzima ili daje u zajam sredstva pri čemu su obveze ili potraživanja denominirani u stranoj valuti, ili
- na drugi način stječe ili prodaje imovinu ili, formira ili podmiruje obveze, denominirane u stranoj valuti.

Temeljem toč. 21. MRS-a 21, kod početnog priznavanja, transakciju u stranoj valuti potrebno je evidentirati u funkcionalnoj valuti, primjenjujući na iznos u stranoj valuti spot tečaj između funkcionalne i strane valute važeći na datum transakcije. Ova definicija je puna stručnih termina koje je na prvi pogled možda teže za razumjeti pa ćemo ih malo pojasniti.

Funkcionalna valuta je valuta primarnog ekonomskog okruženja u kojem društvo posluje. Primarno ekonomsko okruženje u kojem društvo posluje je obično okruženje u kojem to društvo primarno generira i troši novac. Za većinu društva koja posluju u Republici Hrvatskoj, to je hrvatska kuna.

Strana valuta je valuta koja nije funkcionalna valuta društva.

Spot tečaj je tečaj koji se primjenjuje na isporuke koje se odmah odvijaju.

☞ Primjer 1. Kupnja obveznica u stranoj valuti

Društvo je 5. 1. 20XX. kupilo obveznicu nominalnog iznosa 100.000,00 eura u kunskoj protuvrijednosti prema prodajnom tečaju banke ABC d.d., koji na datum transakcije iznosi 7,3 HRK/EUR. Srednji tečaj Hrvatske narodne banke na datum transakcije je 7,27 HRK/EUR.

Prema definiciji, transakciju u stranoj valuti potrebno je evidentirati u funkcionalnoj valuti, primjenjujući na iznos u stranoj valuti spot tečaj između funkcionalne i strane valute važeći na datum transakcije. U našem primjeru, strana valuta su euri, a funkcionalna hrvatska kuna. Ključno pitanje je da li je spot tečaj tečaj banke ABC d.d. ili srednji tečaj HNB-a? Spot tečaj je tečaj koji se primjenjuje na isporuke koje se odmah odvijaju, a iznos koji društvo treba izdvojiti kako bi podmirio svoju obvezu s osnove kupnje obveznice je dogovoreni tečaj – tečaj banke ABC d.d. Znači, tečaj banke ABC d.d. je upravo onaj tečaj koji se primjenjuje na isporuku obveznice, spot tečaj, te ćemo ga primijeniti prilikom početnog evidentiranja odnosno evidentiranja troška nabave obveznice i obveze za plaćanje.

Red. br.	Opis	Iznos		Konto	
		Eur	Kn	Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5	6
1.	Za ulaganje u obveznice				
	- ulaganje u obveznice	100.000,00	730.000,00	0431	
	- obveze za kupljene vrijednosne papire	100.000,00	730.000,00		2592

☞ Primjer 2. Ulaganje u dionice stranog izdavatelja

Društvo je 15.8.20XX. kupilo 500 komada dionica stranog izdavatelja posredstvom inozemnog brokera u vrijednosti 50.000,00 eura. Prodajni tečaj banke ABC d.d. na datum transakcije iznosi 7,3 HRK/EUR. Srednji tečaj Hrvatske narodne banke na datum transakcije je 7,27 HRK/EUR.

U navedenom primjeru, društvo podmiruje svoju obvezu prema inozemnom brokeru u stranoj valuti, a ne u kunama, te tečaj banke ABC d.d. nije referentan za podmirivanje isporuke. Iz tog razloga ne možemo ga definirati kao spot tečaj. Prema čl. 45. st. 3. Zakona o deviznom poslovanju⁴ tečaj koji se koristi za iskazivanje potraživanja i obveza te za potrebe statistike je srednji tečaj Hrvatske narodne banke koji se utvrđuje svakog radnog dana za slijedeći dan. Prema tome, upravo je srednji tečaj HNB-a na 15.8.20XX. spot tečaj koji se koristi za denominiranje strane valute na datum transakcije odnosno na datum vrednovanja financijske imovine.

⁴ Nar. nov., br. 96/03 - 92/09

Red. br.	Opis	Iznos		Konto	
		Eur	Kn	Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5	6
1.	Za ulaganje u dionice - ulaganje u dionice - obveze za kupljene vrijednosne papire	50.000,00 50.000,00	363.500,00 363.500,00	0420	2592

2. Naknadno vrednovanje financijske imovine u stranoj valuti

Naknadno vrednovanje financijske imovine nominirane u stranoj valuti definirano je kroz toč. 23. MRS-a 21, a koja glasi: „*Na svaki datum izvještaja o financijskom položaju:*

- monetarne stavke u stranoj valuti treba iskazati primjenom zaključnog tečaja⁵,
- nemonetarne stavke vrednovane po trošku nabave, izražene u stranoj valuti, treba iskazati primjenom tečaja strane valute na datum transakcije, i
- nemonetarne stavke vrednovane po fer vrijednosti, izražene u stranoj valuti, treba iskazati primjenom tečaja strane valute važećeg na datum određivanja fer vrijednosti.“

Iznimka je primjena računovodstva zaštite koju definira MRS 39, a koja zahtijeva da društvo tretira određene tečajne razlike drugačije od tretmana tečajnih razlika kojeg definira MRS 21. Primjerice, MRS 39 zahtijeva da se tečajne razlike monetarnih stavki koje udovoljavaju definiciji instrumenata zaštite unutar zaštite novčanog toka početno priznaju u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti (kapitala), pod uvjetom da je zaštita učinkovita.

☞ Monetarne stavke

Monetarne stavke su jedinice valute u posjedu i imovina i obveze koje će biti primljene ili plaćene u fiksnom ili utvrdivom broju jedinica valute. Osnovna odlika monetarne stavke je pravo na primitak (ili obveza na isporuku) fiksnog ili utvrdivog broja jedinica valute.

Tečajne razlike proizašle iz podmirivanja monetarnih stavki ili izvještavanja o monetarnim stavkama po tečajevima različitim od onih po kojima su bile početno priznate tijekom razdoblja ili prikazane u prošlim financijskim izvještajima, trebaju se priznati u dobit ili gubitak razdoblja u kojem nastaju. Dakle, tečajne razlike kao posljedica promjene tečajeva mogu biti:

- pozitivne tečajne razlike – prihodi,
- negativne tečajne razlike – rashodi.

⁵ Zaključni tečaj je spot tečaj na datum izvještaja o financijskom položaju.

Iznimka je monetarna stavka definirana kao instrument zaštite unutar zaštite novčanog toka ili zaštite neto ulaganja. U svrhu priznavanja dobitaka i gubitaka od tečajnih razlika prema MRS-u 21, monetarna imovina raspoloživa za prodaju tretira se kao da se vodi po amortiziranom trošku u stranoj valuti.

Sukladno tome, za takvu financijsku imovinu tečajne razlike koje proizlaze iz promjena amortiziranog troška priznaju se u dobit ili gubitak, a ostale razlike u knjigovodstvenoj vrijednosti priznaju se u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti. Kod financijske imovine raspoložive za prodaju koja, prema MRS-u 21, nije monetarna imovina (npr. vlasnički instrumenti) dobitak ili gubitak koji se priznaje direktno u rezervama uključuje svaku povezanu valutnu komponentu. Ako postoji odnos zaštite između nederivativne monetarne stavke i nederivativne monetarne obveze, promjene valutne komponente tih financijskih instrumenata priznaju se u dobit ili gubitak.

Dobitak ili gubitak koji proizlazi iz promjene fer vrijednosti financijske imovine ili financijske obveze koji nije dio odnosa zaštite, priznaje se kako slijedi:

- dobitak ili gubitak od financijske imovine ili financijske obveze klasificirane po fer vrijednosti u dobit ili gubitak priznaje se u dobit ili gubitak;
- dobitak ili gubitak od financijske imovine raspoložive za prodaju priznaje se u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti, izuzev gubitaka od umanjenja te pozitivnih i negativnih tečajnih razlika, do prestanka priznavanja financijske imovine kada se kumulativni dobiti ili gubici koji su prethodno priznati u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti reklasificiraju iz kapitala u dobit ili gubitak kao reklasifikacijska usklada.

Ako monetarne stavke proizlaze iz transakcije u stranoj valuti i postoji promjena tečaja između datuma transakcije i datuma namire, dolazi do tečajne razlike. Ako je transakcija podmirena unutar istog računovodstvenog razdoblja kao razdoblje u kojem je nastala, sve tečajne razlike priznaju se u tom razdoblju. Međutim, ako je transakcija podmirena u narednom računovodstvenom razdoblju, tečajna razlika koja se priznaje u svakom razdoblju do datuma namire određuje se na temelju promjene tečaja tijekom svakog razdoblja.

☞ Nemonetarne stavke

Nemonetarne stavke su jedinice valute u posjedu i imovina i obveze za koje ne postoji obveza primanja i plaćanja fiksnog ili utvrdivog broja jedinica valute.

Ako je dobitak ili gubitak od nemonetarne stavke priznat direktno u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti, svaka komponenta promjene stranih valuta tog dobitka ili

gubitka treba se priznati direktno u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti. Suprotno tome, ako je dobitak ili gubitak od nemonetarne stavke priznat u dobit ili gubitak, svaka komponenta promjene stranih valuta tog dobitka ili gubitka treba se priznati u dobiti i gubitku.

Gledajući definicije monetarnih i nemonetarnih stavaka možemo primijetiti kako financijska imovina definirana MRS-om 39 može biti i monetarnog i nemonetarnog karaktera. Tako, na primjer, ulaganja u dionice predstavljaju nemonetarnu stavku, dok ulaganja u obveznice ili repo ugovore predstavljaju monetarnu stavku.

Evidentiranje tečajnih razlika prema kategoriji financijske imovine i vrsti stavke prikazano je zornije u tablici u nastavku.

Tablica 1. Evidentiranje tečajnih razlika prema kategoriji financijske imovine

Kategorija ulaganja	Vrsta stavke	Evidencija tečajne razlike
Fer kroz dobit ili gubitak	Monetarne stavke Nemonetarne stavke	Dobit ili gubitak ⁷
Ulaganja do dospjeća	Monetarne stavke	Dobit ili gubitak
Zajmovi i potraživanja	Monetarne stavke Nemonetarne stavke	Dobit ili gubitak
Financijska imovina raspoloživa za prodaju	Monetarne stavke	Dobit ili gubitak
	Nemonetarne stavke	Ostala sveobuhvatna dobit ⁸

Pri evidenciji npr. tečajnih razlika na ulaganjima u dionice (nemonetarna stavka) klasificirane u kategoriju financijske imovine raspoložive za prodaju promjena vrijednosti vezana za tečajne razlike evidentirat će se u Izvještaju o financijskom položaju⁸ i Izvještaju o promjenama kapitala kao revalorizacijske rezerve financijske imovine raspoložive za prodaju, ali i iskazati u posebnom dijelu Izvještaja o sveobuhvatnoj dobiti, nazvan ostala sveobuhvatna dobit, kao nerealizirani dobiti/gubici financijske imovine raspoložive za prodaju. S druge strane, kod ula-

⁶ Dobit ili gubitak – priznat u Izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti (do 31.12.2009. MRS 1 ga je nazivao Račun dobiti i gubitka).

⁷ Ostala sveobuhvatna dobit – evidentirana je u posebnom dijelu Izvještaja o sveobuhvatnoj dobiti (do 31.12.2009. godine evidentirano u Izvještaju o promjenama glavnice).

⁸ Izvještaj o financijskom položaju – do 31.12.2009. MRS 1 ga je nazivao bilanca.

ganja u obveznice (monetarna stavka) raspoložive za prodaju, promjena vrijednosti obveznica u stranoj valuti nastala uslijed promjene tečaja, evidentirat će se kao nerealizirana pozitivna ili negativna tečajna razlika u Izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti.

☞ Primjer 3. Naknadno vrednovanje ulaganja u obveznice

Ulaganje u obveznice u stranoj valuti na datum 31.12.20XX. godine iznosilo je 100.000,00 eura te je na datum evidencije primijenjen srednji tečaj HNB u iznosu HRK/EUR 7,30. Na datum ponovnog vrednovanja, 31.3.20XX. godine, potrebno je revalorizirati vrijednost obveznice te je preračunati u funkcionalnu valutu, HRK. Cijena je ostala ista. Koji tečaj će društvo koristiti na datum 31.3.20XX. godine:

- srednji tečaj HNB za 31.3.20XX. godine, ili
- prodajni tečaj banke A d.d. za 31.3.20XX.?

Kako će se evidentirati tečajna razlika?

Ulaganje u obveznice u stranoj valuti, bez obzira u koju su financijsku imovinu kategorizirane, predstavljaju monetarnu stavku. U ovom primjeru u svrhu naknadnog mjerenja monetarne stavke u stranoj valuti primijenit ćemo zaključni tečaj. Zaključni tečaj je spot tečaj na datum izvještaja o financijskom položaju te se temeljem čl. 45. st. 3. Zakona o deviznom poslovanju srednji tečaj HNB-a za strana sredstva plaćanja koristi za iskazivanje potraživanja i obveza prema inozemstvu.

☞ Primjer 4. Naknadno vrednovanje dionica po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak

Društvo je 5.1.20XX. godine kupilo 100 kom dionica društva XY po cijeni 70 eura po dionici te navedenu financijsku imovinu klasificiralo kao financijsku imovinu po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak. Srednji tečaj HNB-a na datum transakcije je HRK/EUR 7,30. Na datum 31.1.20XX. godine, društvo vrši revalorizaciju dionica. Tržišna fer vrijednost po dionici na 31.1.20XX. godine je 75 eura po dionici. Srednji tečaj HNB-a je HRK/EUR 7,35.

Red. br.	Opis	Iznos		Konto	
		Eur	Kn	Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5	6
	Stanje ulaganja u dionice - ulaganja u dionice nepovezanih poduzetnika	5 ^o 7.000,00	5 ^o 51.100,00	1520	
1.	Tečajna razlika za ulaganje - vrijed. usklađenje dionica - pozitivne tečajne razlike		350,00 350,00	158	76310
2.	Za vrijednosno usklađenje - vrijed. usklađenje dionica - nerealizirani dobiti od povećanja fer vrijed. dionica	500,00 500,00	3.675,00 3.675,00	158	770

Alternativno, tečajne razlike se mogu knjižiti na konto nerealiziranih dobitaka/gubitaka.

Primjer 5. Naknadno vrednovanje dionica u portfelju raspoloživo za prodaju

Društvo je 29. 7.20XX. godine kupilo 100 kom dionica društva ABC po cijeni 75 eura po dionici te navedenu financijsku imovinu klasificiralo kao financijsku imovinu raspoloživo za prodaju. Srednji tečaj HNB-a na datum transakcije je HRK/EUR 7,30. Na datum 30.9.20XX. godine, društvo vrši revalorizaciju dionica. Tržišna fer vrijednost po dionici na 30.9.20XX. godine je 70 eura po dionici. Srednji tečaj HNB-a je HRK/EUR 7,32.

Red. br.	Opis	Iznos		Konto	
		Eur	Kn	Duguje	Potražuje
1	2	3	4	5	6
	Stanje ulaganja u dionice - ulaganja u dionice nepovezanih poduzetnika	5° 7.500,00	5° 54.750,00	1520	
1.	Za tečajnu razliku -vrijedn. usklađenje dionica -reval. rezerve fin. imovine		150,00 150,00	158	935 I
2.	Za vrijednosno usklađenje -vrijedn. usklađenje dionica -reval. rezerve fin. imovine	500,00 500,00	3.660,00 3.660,00	935 I	158

Objavljivanje izloženosti valutnom riziku

Društvo je dužno objaviti informacije koje korisnicima financijskih izvještaja omogućuju da ocijene vrstu i doseg rizika koji proizlaze iz financijskih instrumenata, a kojima je društvo izloženo na izvještajni datum. Najznačajniji rizici su:

- kreditni rizik,
- rizik likvidnosti i
- tržišni rizik (valutni rizik, cjenovni rizik i kamatni rizik).

Objavljivanje informacija o rizicima koji proizlaze iz financijskih instrumenata definirano je MSFI-om 7 – *Financijski instrumenti: objavljivanje*. Ta tematika nije obrađena u Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja jer su oni prilikom

kreiranja bili namijenjeni prvenstveno malim poduzetnicima. Iako Zakon o računovodstvu za srednje poduzetnike propisuje obvezu vođenja računovodstva primjenom HSFI-a, mišljenja smo kako srednji poduzetnici trebaju obratiti pozornost i na odredbe MSFI-a, posebno odredbe MSFI-a 7 kada se radi o rizicima povezanim s financijskim instrumentima, jer ih na to obvezuje dostava godišnjeg izvješća prilikom javne objave FINI koja mora sadržavati i takve podatke.

Za svaku vrstu rizika koji proizlazi iz financijskih instrumenata, društvo treba objaviti slijedeće *kvalitativne informacije*:

- a) izloženost riziku i kako ona nastaje,
- b) svoje ciljeve, politike i procese upravljanja rizikom te metode korištene za mjerenje rizika te
- c) eventualne promjene elemenata pod a) ili b) u odnosu na prethodno razdoblje.

Za svaku vrstu koja proizlazi iz financijskih instrumenata, društvo treba objaviti i slijedeće *kvantitativne podatke*:

- a) sažete kvantitativne podatke o svojoj izloženosti određenom riziku na izvještajni datum. Ti podaci se obvezno temelje na informacijama koje su interno dostavljene ključnim rukovoditeljima društva, primjerice Upravi društva ili direktoru;
- b) podatke o kreditnom riziku, cjenovnom riziku i riziku likvidnosti u mjeri u kojoj nisu specificirani pod a), osim ako rizik nije materijalno značajan;
- c) koncentraciju rizika ako ona nije vidljiva iz podataka pod a) i b).

3. Objavljivanje učinaka promjene tečaja stranih valuta za financijsku imovinu

Društvo treba objaviti:

- a) **iznos tečajnih razlika priznatih u dobit ili gubitak**, osim onih koje proizlaze iz financijskih instrumenata koji se vode po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak, u skladu s MRS-om 39, i
- b) **neto tečajne razlike priznate u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti i akumulirane u odvojenoj komponenti kapitala** te uskladu iznosa tečajnih razlika na početku i na kraju razdoblja.

Kada je valuta objavljivanja različita od funkcijske valute, ta se činjenica treba objaviti zajedno s objavom funkcijske valute i razlogom primjene različite valute objavljivanja.

Kada se promjeni funkcijska valuta izvještajnog društva ili značajnog inozemnog poslovanja, ta se činjenica i razlog promjene treba objaviti.

Ako društvo prikazuje svoje financijske izvještaje ili druge financijske informacije u valuti koja je različita od njegove funkcijske valute ili valute objavljivanja, društvo treba:

- a) jasno definirati informacije kao dodatne informacije kako bi se iste razlikovale od informacije koje su u skladu s MSFI-ima,
- b) objaviti valutu u kojoj su dodatne informacije prikazane, i
- c) objaviti funkcionalnu valutu društva i metodu svođenja primijenjenu kod određivanja dodatnih informacija.

Ukoliko promjena tečaja značajno utječe na poslovni rezultat društva, ono je dužno objaviti:

- ✓ *analizu osjetljivosti* za valutni rizik kojemu je izloženo na izvještajni datum, uz prikaz načina na koji bi promjene relevantne varijable rizika koje su realno moguće na taj datum utjecale na dobit ili gubitak te glavnici;
- ✓ *metode i pretpostavke* korištene u izradi analize osjetljivosti te
- ✓ *promjene korištenih metoda i pretpostavki* u odnosu na prethodno razdoblje i razloge promjena.

Kod utvrđivanja realno mogućih promjena relevantne varijable rizika, društvo treba razmotriti:

- a) *gospodarsko okruženje u kojem posluje*. Realno moguća promjena ne smije uključiti scenarije koji su malo vjerojatni ili scenarij „u najgorem slučaju“, kao ni testove otpornosti na stres. Štoviše, ako se varijabla rizika mijenja stabilno, društvo ne treba mijenjati odabranu realno moguću promjenu varijable rizika;
- b) *vremenski okvir procjene*. Analiza osjetljivosti treba prikazati učinke promjena koje se smatraju realno mogućima tijekom razdoblja do trenutka u kojem društvo ponovno prezentira podatke koje je objavilo, što je, u pravilu, iduća izvještajna godina.

Analiza osjetljivosti se objavljuje za svaku valutu prema kojoj društvo ima značajnu izloženost.

Valutni rizik predstavlja rizik fluktuacije fer vrijednosti ili budućih novčanih tokova po financijskom instrumentu zbog promjena valutnih tečajeva. Valutni rizik (ili devizni rizik) se javlja kod financijskih instrumenata koji su iskazani u stranoj valuti, tj. u valuti koja nije funkcijska valuta u kojoj su vrednovani. Valutni rizik ne nastaje po financijskim instrumentima koji su nenovčane stavke ili financijskim instrumentima koji su iskazani u funkcijskoj valuti. Analiza osjetljivosti od rizika objavljuje se za svaku valutu prema kojoj društvo ima značajnu izloženost.

☞ **Primjer 6. Objavljivanje izloženosti valutnom riziku**

Društvo može ulagati u financijske instrumente i ulaziti u transakcije denominirane u valutama koje ne predstavljaju njegovu funkcionalnu valutu. Sukladno tome, Društvo je izloženo riziku promjene tečaja njegove valute u odnosu na ostale valute na način koji može negativno utjecati na dobit i vrijednost Društva.

Ukupna neto izloženost Društva prema promjenama tečaja stranih valuta na izvještajni datum bila je slijedeća:

Imovina	2009.		2008.	
	Kn	%	Kn	%
Hrvatska kuna	1.500.150,00	71,50	1.350.000,00	72,65
Euro	525.000,00	25,02	426.250,00	22,94
Američki dolar	73.000,00	3,48	82.000,00	4,41
Ukupno:	2.098.150,00	100,00	1.858.250,00	100,00

Imovina	2009.		2008.	
	Kn	%	Kn	%
Hrvatska kuna	1.000.000,00	80,00	700.000,00	82,35
Euro	250.000,00	20,00	150.000,00	17,65
Ukupno:	1.250.000,00	100,00	850.000,00	100,00

Na dan 31. prosinca 2009. godine 25,02% imovine te 20% obveza denominirano je u euru. Pad tečaja HRK/EUR (deprecijacija eura) od 1%, uz sve ostale nepromijenjene uvjete poslovanja, utjecao bi na ostvarenje neto tečajnih razlika u iznosu od 2.750,00 kn koje bi umanjile poslovni rezultat društva.

Objašnjenje:

Imovina = 525.000,00 x 1% = 5.250,00 kn (negativne tečajne razlike)

Obveze = 250.000,00 x 1% = 2.500,00 kn (pozitivne tečajne razlike)

Neto efekt na Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti = 2.750,00 kn (gubitak)

4. Zaključno

Prilikom vrednovanja imovine na svaki datum izvještaja o financijskom položaju, pa tako i financijske imovine, društvo je dužno procijeniti njenu fer odnosno nadoknadivu vrijednost. Nastavno na revalorizaciju financijske imovine prilikom promjene fer vrijednosti, potrebno je obračunati i tečajne razlike za imovinu u stranoj valuti. Financijska imovina u stranoj valuti danas je sve češći primjer kojeg nalazimo u izvještajima o financijskim položajima hrvatskih društava. Društva ne moraju ulagati u stranu financijsku imovinu da bi došli u situaciju obveze obračunavanja tečajnih razlika. Danas, na hrvatskom tržištu kapitala, postoji i određen broj obveznica denominiranih u stranoj valuti s kojima se slobodno trguje. Iz tog razloga, potrebno je poznavati način pravilnog vrednovanja tečajnih razlika uzrokovanih promjenama tečaja stranih valuta financijske imovine jer će posljedično o tome ovisiti, između ostalog, i obračunavanje poreza na dobit.

www.teb.hr